

صفوی، محمدرضا، ۱۳۳۷ -
 تفسیر آموزشی قرآن کریم: معانی واژه‌ها و ساختارها/ سیدمحمدرضا صفوی: تهیه پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن - [ویراست ۲] - قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۹ -
 ج - (مؤسسه بوستان کتاب: ۲۰۷۹. کتاب‌های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی: ۴۳۲. کتاب‌های پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن: ۱۰۸) قرآن: ۲۹۴. تفسیر: ۱۲۷)
 ISBN 978-964-09-0760-3 (دوره) / ISBN 978-964-09-1362-8 (۲۰۰۸)
 فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.
 Sayyid Muhammad-Reza Safavi. An Educational Exegesis of The Holy Quran (Meanings and Structures)
 کتاب
 چاپ هفتم
 الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. معاونت پژوهشی.
 پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی. پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. ج. عنوان. د. عنوان. مع. واژه‌ها و ساختارها.
 ۲۹۷ / ۱۷۹
 ۷ ت ۷ ص / ۹۸ BP
 ۱۳۹۷

کتاب‌های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی / ۴۳۲
 کتاب‌های پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن / ۱۰۸

- موضوع: تفسیر: ۱۲۷ (قرآن: ۲۹۴)
- گروه مخاطب: - تخصصی (طلاب و دانشجویان)

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۲۰۷۹
 مسلسل انتشار (چاپ اول و بازچاپ): ۷۰۵۲

تفسیر آموزشی قرآن کریم

مانی واژه‌ها و ساختارها

جلد دوم

ویرایش دوم

سید محمد رضا صفوی

تهیه: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

بیت
۱۳۹۷

بوستان کتب

تفصیلات آموزشی قرآنی کریم / ج ۲

معانی واژه‌ها و ساختارها

- نویسنده: سید محمد رضا صفوی
- تهیه: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی / پژوهش‌گده فرهنگ و معارف قرآن
- ناشر: مؤسسه بوستان کتب
- (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: پیکانه مؤسسه بوستان کتب
- نوبت چاپ: هفتم / ۱۳۹۷ • شد رگان: ۱۰۰۰ • بهما: ۲۶۰۰۰ تومان

تمامی حقوق نشر مکتوب و الکترونیک اثر مناسبت به مؤسسه بوستان کتب است

Printed in the Islamic Republic of Iran

❖ دفتر مرکزی: قم، خ شهدا (صفاییه)، ص ب ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۷-۳۷۷۴۲۱۵۵ / ۳۷۷۱۰۰۰، تلفن پخش: ۳۷۷۴۳۴۲۶

❖ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همکاری ۱۷۰ شر)

❖ فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، بین وصال و فلسطین، پلاک ۹۵۱، تلفن: ۰۹۸۱۷۰۰۰

❖ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع یاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خرابه رضوی، تلفن: ۳۲۲۳۰۷۲

❖ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهارراه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۳۲۲۱۰۰۰

❖ فروشگاه شماره ۵ (زیگین کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهدا، نش خیابان ارم، تلفن: ۱۷۷۴۳۱۷۹

اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS)، با ارسال شماره همراه خود به ۱۰۰۰۲۱۵۵ و یا ارسال درخ

پست الکترونیک مؤسسه: E-mail: info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت: www.bustaneketab.com

با قدردانی از همکاری که در تولید این اثر نقش داشته‌اند:

- اعضای شورای بررسی آثار • دبیر شورای کتاب و سرویراستار: ابوالفضل طریقه‌دار • همکاران پژوهشگده فرهنگ و معارف قرآن • ویراستار: حسن نوروزی
- چکیده عربی: سهیله خانقی • چکیده انگلیسی: مریم خانقی • فیبا: مصطفی محفوظی
- اصلاحات حروف نگاری: مهدیه قرباندوست و حسین محمدی • صفحه‌آرایی: سکیته ملازاده و احمد مؤتمنی • نمونه‌خوانی: علی میری
- کنترل فنی صفحه‌آرایی: سیدرضا موسوی‌منش • کارشناس طراحی و گرافیک: مسعود نجابتی • طراح جلد: فریدالدین ملایی
- اداره آماده‌سازی: حمیدرضا تیموری • اداره چاپخانه: مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی، رئیس مؤسسه محمدباقر انصاری

فهرست مطالب

۱۳	سخنی با خواننده
۱۳	تدوین تفسیر آموزشی
۱۴	نمایی از مراحل تفسیر آموزشی
۱۵	ویژگی‌های این مجموعه تفسیری
۱۶	سیاس
۱۷	مقدمه ویراست دوم
۲۰	سخنی با اساتید معزز
۲۱	درس اول: آیات ۱۴۲ - ۱۴۴
۲۱	آیه ۱۴۲
۲۲	آیه ۱۴۳
۲۶	آیه ۱۴۴
	درس دوم: آیات ۱۴۵ - ۱۴۹
۳۰	آیه ۱۴۵
۳۲	آیه ۱۴۶

۳۴	آیه ۱۴۷
۳۵	آیه ۱۴۸
۳۶	آیه ۱۴۹
۳۹	درس سوم: آیات ۱۵۰ - ۱۵۳
۳۹	آیه ۱۵۰
۴۱	آیه ۱۵۱
۴۳	آیه ۱۵۲
۴۵	آیه ۱۵۳
۴۸	درس چهارم: آیات ۱۵۴ - ۱۵۸
۴۸	آیه ۱۵۴
۵۰	آیه ۱۵۵
۵۲	آیات ۱۵۶ و ۱۵۷
۵۳	آیه ۱۵۸
۵۷	درس پنجم: آیات ۱۵۹ - ۱۶۴
۵۷	آیه ۱۵۹ و ۱۶۰
۶۰	آیه‌های ۱۶۱ و ۱۶۲
۶۲	آیه ۱۶۳ و ۱۶۴
۶۶	درس ششم: آیات ۱۶۵ - ۱۶۸
۶۶	آیه ۱۶۵
۶۹	آیه‌های ۱۶۶ و ۱۶۷
۷۲	آیه ۱۶۸
۷۵	درس هفتم: آیات ۱۶۹ - ۱۷۳
۷۵	آیه ۱۶۹

۷۶	آیه ۱۷۰
۷۸	آیه ۱۷۱
۸۰	آیه ۱۷۲
۸۱	آیه ۱۷۳
۸۵	درس هشتم: آیات ۱۷۴ - بخش اول ۱۷۷
۸۵	آیه ۱۷۴
۸۷	آیه ۱۷۵
۸۸	آیه ۱۷۶
۸۹	آیه ۱۷۷، بخش اول
۹۳	درس نهم: بخش دوم آیه ۱۷۷ - ۱۷۹
۹۳	آیه ۱۷۷، بخش دوم
۹۵	آیه ۱۷۸
۹۸	آیه ۱۷۹
۱۰۱	درس دهم: آیات ۱۸۰ - ۱۸۴
۱۰۱	آیه ۱۸۰
۱۰۳	آیه ۱۸۱
۱۰۴	آیه ۱۸۲
۱۰۶	آیه ۱۸۳
۱۰۷	آیه ۱۸۴
۱۱۰	درس یازدهم: آیات ۱۸۵ و ۱۸۶
۱۱۰	آیه ۱۸۵
۱۱۳	آیه ۱۸۶
۱۱۷	درس دوازدهم: آیات ۱۸۷ و ۱۸۸

۱۱۷.....	آیه ۱۸۷، بخش اول.....
۱۲۰.....	آیه ۱۸۷، بخش دوم.....
۱۲۲.....	آیه ۱۸۸.....
۱۲۶.....	درس سیزدهم: آیات ۱۸۹ - ۱۹۳.....
۱۲۶.....	آیه ۱۸۹.....
۱۲۸.....	آیه ۱۹۰.....
۱۲۹.....	آیه ۱۹۱.....
۱۳۱.....	آیه ۱۹۲ و ۱۹۳.....
۱۳۴.....	درس چهاردهم: آیات ۱۹۴ - بخش اول ۱۹۶.....
۱۳۴.....	آیه ۱۹۴.....
۱۳۶.....	آیه ۱۹۵.....
۱۳۸.....	آیه ۱۹۶، بخش اول.....
۱۴۲.....	درس پانزدهم: بخش دوم ۱۹۶ - ۱۹۹.....
۱۴۲.....	آیه ۱۹۶، بخش دوم.....
۱۴۴.....	آیه ۱۹۷.....
۱۴۷.....	آیه ۱۹۸.....
۱۴۹.....	آیه ۱۹۹.....
۱۵۱.....	درس شانزدهم: آیات ۲۰۰ - ۲۰۳.....
۱۵۱.....	آیه ۲۰۰.....
۱۵۳.....	آیات ۲۰۱ و ۲۰۲.....
۱۵۵.....	آیه ۲۰۳.....
۱۵۹.....	درس هفدهم: آیات ۲۰۴ - ۲۰۹.....
۱۵۹.....	آیه ۲۰۴.....

۱۶۱	آیه ۲۰۵
۱۶۳	آیه ۲۰۶
۱۶۴	آیه ۲۰۷
۱۶۵	آیات ۲۰۸ و ۲۰۹
۱۶۹	درس هجدهم: آیات ۲۱۰ - ۲۱۲
۱۶۹	آیه ۲۱۱
۱۷۱	آیه ۲۱۱
۱۷۳	آیه ۲۱۲
۱۷۶	درس نوزدهم: آیات ۲ و ۴
۱۷۶	آیه ۲۱۳
۱۷۹	آیه ۲۱۴
۱۸۳	درس بیستم: آیات ۲۱۵ - بخش اول ۲۱۷
۱۸۳	آیه ۲۱۵
۱۸۵	آیه ۲۱۶
۱۸۶	آیه ۲۱۷، بخش اول
۱۹۰	درس بیست و یکم: بخش دوم آیه ۲۱۷ - ۲۱۹
۱۹۰	آیه ۲۱۷، بخش دوم
۱۹۲	آیه ۲۱۸
۱۹۳	آیه ۲۱۹
	درس بیست و دوم: آیات ۲۲۰ - ۲۲۲
۱۹۷	آیه ۲۲۰
۱۹۹	آیه ۲۲۱
۲۰۲	آیه ۲۲۲

۲۰۶	درس بیست و سوم: آیات ۲۲۳ - ۲۲۷
۲۰۶	آیه ۲۲۳
۲۰۸	آیه ۲۲۴
۲۰۹	آیه ۲۲۵
۲۱۱	آیات ۲۲۶ و ۲۲۷
۲۱۴	درس بیست و چهارم: آیات ۲۲۸ و ۲۲۹
۲۱۴	آیه ۲۲۸
۲۱۷	آیه ۲۲۹
۲۲۱	درس بیست و پنجم: آیات ۲۳۱ - ۲۳۰
۲۲۱	آیه ۲۳۰
۲۲۳	آیه ۲۳۱
۲۲۷	درس بیست و ششم: آیات ۲۳۲ - ۲۳۱
۲۲۷	آیه ۲۳۲
۲۲۹	آیه ۲۳۳، بخش اول
۲۳۳	آیه ۲۳۳، بخش دوم
۲۳۶	درس بیست و هفتم: آیات ۲۳۴ - ۲۳۶
۲۳۶	آیه ۲۳۴
۲۳۱	آیه ۲۳۵
۲۴۱	آیه ۲۳۶
۲۴۴	درس بیست و هشتم: آیات ۲۳۷ - ۲۴۰
۲۴۴	آیه ۲۳۷
۲۴۶	آیه ۲۳۸
۲۴۸	آیه ۲۳۹

۲۵۰	آیه ۲۴۰
۲۵۲	درس بیست و نهم: آیات ۲۴۱ - ۲۴۵
۲۵۲	آیات ۲۴۱ و ۲۴۲
۲۵۳	آیه ۲۴۳
۲۵۵	آیه ۲۴۴ و ۲۴۵
۲۵۹	درس سی و یکم: آیات ۲۴۶ و ۲۴۷
۲۵۹	آیه ۲۴۶
۲۶۳	آیه ۲۴۷
۲۶۶	درس سی و یکم: آیه ۱ و ۲۴۹
۲۶۶	آیه ۲۴۸
۲۶۸	آیه ۲۴۹، بخش اول
۲۷۰	آیه ۲۴۹، بخش دوم
۲۷۴	درس سی و دوم: آیات ۲۵۰ - ۲۵۲
۲۷۴	آیه ۲۵۰
۲۷۵	آیه ۲۵۱
۲۷۸	آیه ۲۵۲

سخنی با خواننده

قرآن، تنها کتاب آسمانی است که از تحریف مصون مانده و تنها کلامی است که در اوج فصاحت و بلاغت، هدایت و رستگاری را نود داده و عالی‌ترین معارف غیب الهی را با آهنگی روح‌نواز به جهانیان سدیّه کرده است. اقتضای جهان‌شمولی و جاودانگی قرآن کریم این است که در تمامی اعصار، محور حل مشکلات و روشنی‌بخش ظلمت، جهل و جهالت و گمراهی باشد؛ پیشرفت و تکامل علوم از طراوت و تازگی آن نکاهد و محوریت پیام آسمانی را مخدوش نسازد. غفلت از این منبع نورانی انسان‌ساز، ستمی نابخشودنی بر حق بشر و شمار می‌رود. قرآن، این منبع نورانی، باید محور درسی علوم انسانی مراکز آموزشی به‌ویژه حوزه‌های علمیه قرار گیرد. این مهم آن‌گاه جامه عمل می‌پوشد که کتاب‌های آموزش و تفسیر قرآن کریم به‌گونه‌ای تدوین شود تا دانش‌پژوه را گام به گام به حقایق قرآن نزدیک کند.

تدوین تفسیر آموزشی

از جمله کاستی‌های نظام آموزش کشور، فقدان متون آموزشی در تفسیر قرآن است؛ نیاز به تفسیر آموزشی برای سطوح مختلف مورد اتفاق مراکز آموزشی حوزه‌های علمیه و فقدان آن مایه تأسف است. بر این اساس، مراکز آموزش‌های

تخصصی تبلیغ حوزه علمیه قم برای تأمین متون آموزشی مورد نیاز، تألیف متنی آموزشی تفسیر قرآن را از اولویت‌های خود قرار داد و اجرای آن را از پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی درخواست کرد.

پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی این مهم را برعهده گرفت و گروه تفسیر ترتیبی و ترجمه قرآن موظف شد تا در این باره طرحی جمع ارائه دهد. پس از ترسیم طرح برای سطوح مختلف، نمونه‌هایی نیز آماده شد و در جلسات شورای علمی گروه و با حضور حجة الاسلام و المسلمین آقای نبوی مسئول مرکز آموزش‌های تخصصی تبلیغ حوزه علمیه قم بررسی گردید؛ پس از تکمیل و برطرف شدن کاستی‌های آن در شورای پژوهشی پژوهشکده و تصویب نهایی آن در شورای پژوهشی پژوهشگاه، تدریس آن بر عهده محقق فرهیخته جناب حجة الاسلام و المسلمین آقای سیدمحمد رضا صفوی، نهاد شد. جناب ایشان به شایستگی از عهده انجام آن برآمدند.

نمایی از مراحل تفسیر آموزشی

مجموعه تفسیر آموزشی در پنج مرحله ارائه می‌شود. هر مرحله به بُعدی از ابعاد آیات و یا به روشی از روش‌های تفسیری می‌پردازد.

یکم) تبیین معنای مفردات، همراه تعیین هیئت کلمات و ویژگی‌های آن‌ها

دوم) بیان جایگاه هر کلمه در جمله و جایگاه جمله در کلام.

آموزش این دو مرحله، دانش پژوه را بر دریافت معانی آیات با توجه به تفسیر واژه‌ها و جایگاه آن‌ها و نیز بر کاربرد ادبیات (صرف و نحو) در فهم آیات توانمند می‌سازد. بدیهی است مراحل یادشده نخستین گام و اساسی‌ترین مرحله از مراحل فهم و تفسیر قرآن کریم است. در این دو مرحله، ترجمه تحت‌اللفظی آیات و نکته‌های تفسیری به فراخور سطح علمی دانش‌پژوهان بیان می‌شود.

سوم) اهتمام بر استخراج نکته‌ها و پیام‌های بلاغی، بیان واژگان جدید که در مراحل پیشین معانی آن‌ها بیان نشده و شرح وجه اعرابی کلماتی که در فهم آیات ضرورت دارد.

چهارم) تفسیر بر اساس روش تفسیر قرآن به قرآن، مهم‌ترین روش‌های تفسیری. پنجم) در این مرحله روش تفسیر مآثور و به‌کارگیری سنت در تفسیر قرآن. در هر مرحله از مراحل پنج‌گانه دو جزء قرآن تفسیر شده است و هر جزء در یک مجلد تدریس و منتشر می‌گردد. هر مجلد ۳۲ درس دارد و هر درس هشت تا یازده سطر قرآن را دربرمی‌گیرد.

ویژگی‌های این مجموعه تفسیری

در این مجموعه ده جلدی تلاش شده تا همه مطالب بازگو شده به الفاظ قرآن و ساختار جملات آیات مستند باشد و از سوی دیگر توجیه آن‌ها برخلاف ظاهرشان پرهیز شود. بدیهی است که نباید از قراین در قرآنی، اعم از پیوسته و ناپیوسته که هر گوینده‌ای می‌تواند به اتکای آن‌ها مراد خویش را بیابد، غفلت شود که در حقیقت آن قراین، شکل‌دهنده ظاهر هستند. توجه و رعایت این روش تفسیری دانش‌پژوه را از فروافتادن به ورطه تفسیر به رأی، باز می‌دارد و نیز موجب می‌شود تفسیرهایی را که آرای شخصی مفسران در آن‌ها نقش داشته بازشناسد.

این مجموعه بر آن است که دانش‌پژوه قرآنی در فرایند آموزش، خود را به‌کارگیری ابزار تفسیر، مفاهیم آیات را دریابد و اساتید او را در مسیر دریافت مفاهیم و معارف قرآنی راهنمایی کند.

این اثر تفسیری متناسب با سطح علمی دانش‌پژوهان قرآنی تدوین یافته است و در هر مرحله همگام با ارتقای علمی آنان متن تفسیری نیز ارتقا می‌یابد، تا مطالب ارائه شده نه فراتر و نه فروتر از سطح علمی مخاطب باشد.

پیش‌نیازهای هر یک از مراحل پنج‌گانه به ترتیب عبارت است از:
مرحله یکم) روخوانی قرآن کریم را آموخته، فراگیری کتاب‌های صرفی و آشنایی
اصطلاحات آن.

مرحله دوم) آشنایی با اصطلاحات علم نحو.

مرحله سوم) آشنایی با قواعد و اصطلاحات علوم بلاغی.

مرحله چهارم) آشنایی با اصطلاحات و قواعد رایج علم اصول.

مرحله پنجم) فراگیری قواعد و اصول کلی علم حدیث.

سپاس

در پایان لازم می‌دانم جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای صفوی که در تألیف
این اثر ارزشمند زحمات فراوانی کشیدند و نیز جناب حجة الاسلام والمسلمین سید
مصطفی صفوی که در تنظیم آن با مولف همکاری مستمر داشتند و ناظر محترم جناب
حجة الاسلام والمسلمین آقای محمدعلی مهدوی‌راد که با دقت‌های عالمانه خود بر
غنای آن افزودند و دیگر همکاران ارجمند که در جهت تقویت و ارتقای آن نقش
ارزنده‌ای ایفا کردند، به‌ویژه از شورای علمی گروه: حجج اسلام آقایان: یعقوب
جعفری، علی اسلامی، ابوطالب طالبی‌دارابی، سیدعلی‌اکبر حسینی، محمد رضا انصاری
محلاتی، محمدکاظم شاکر، و ارزیابان گرامی حجج اسلام آقایان: سید محمد مهدی و
محمد اسعدی و مدیر محترم گروه حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای سیدعلی‌اکبر
حسینی سپاس‌گزاری کنم.

رئیس پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

محمدصادق یوسفی‌مقدم

مقدمه ویراست دوم

با گذشت چند سال از تالیس، تفسیر آموزشی قوت و کاستی‌های آن آشکار شد و از طریق معاونت تبلیغ به پژوهشگرده فرهنگ و معارف قرآن گزارش گردید. افزون بر این، نشستی با حضور استادان و راجعه تفسیر و بدون درسی و مسئولان مربوطه، در پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در تهرانی تفسیر آموزشی تشکیل شد که دیدگاه‌های آنان راهنمای ما در ارتقای این تفسیر گردید.

انتقادهای بر محورهای کلی ذیل متمرکز بود:

تحلیل صرفی و نحوی کلمات هر درس بیش از نیاز بیان و بیش از میزان ساعت کلاس است؛

مطالب و نکات تفسیری در قیاس با دیگر مطالب کم‌رنگ‌تر است؛

حجم درس‌ها و تفاوت حجم کتاب‌ها متفاوت است؛

این انتقادات و برخی اشکالات جزئی و موردی دیگر، ضرورت بازنگری جلدهای

یکم تا چهارم را نشان داد و در دستور کار قرار گرفت و فرجام کار چنین شد:

بخشی که ساختار صرفی کلمات را توضیح می‌داد حذف و در مواردی نادر که

ضرورت آن احساس می‌شد به پاورقی ارجاع داده شد.

آموزه‌های تفسیری و نکات تفسیری بسیاری افزوده شد.

نکته‌های صرفی در جلد یکم و دوم که پایه ترجمه آیه یا نکته تفسیری و برداشت از آیه می‌شد برجسته گردید.

نکته‌های نحوی در جلد سوم و چهارم که می‌توانست پایه ترجمه آیه یا نکته تفسیری و برداشت از آیه شود برجسته شد.

هر درس در شش صفحه تقریبی سیصد کلمه‌ای تنظیم شد. در بیشتر آیات پس از بخش واژه‌ها مطالب اساسی آیه و پیوندش با آیات قبل بیان شد.

آنچه در مجموعه جلد اول و دوم عرضه شده، چنین ساختاری دارد: هر جزء قرآن ۳۲ قسمت است و هر قسمت - که شامل چند آیه می‌شود - یک درس را شکل می‌دهد؛

رویه آن است که هر آیه مجزا تفسیر و تبیین گردد، مگر در صورتی که: ۱. آیات کوتاه بودند که دو یا چند آیه، مطرح و تبیین می‌شود؛ ۲. آیات طولانی بودند که به چند بخش تقسیم و به شرح هر قسمت به صورت مجزا پرداخته می‌شود؛

یک آیه به چند بخش تقسیم و ترجمه هر بخش مابقی آن می‌آید. تذکر: ترجمه آیات ترجمه لفظ به لفظ و به تعبیر دیگر ترجمه تحت‌اللفظی است؛ از آن رو که از اهداف این مجموعه تفسیری فراگیری ترجمه دقیق آیات است و ترجمه لفظ به لفظ در این خصوص کارآمدتر است این سبک‌گزینش شد. چند نارسایی‌هایی دارد.

پس از مطرح کردن آیه و ترجمه آن، واژه‌های آیه در عنوان «واژه‌ها» توضیح داده می‌شود و ساختار صرفی آن‌ها بیان می‌گردد. برای هر واژه این اطلاعات عرضه می‌شود:

الف) در فعل: ۱. نوع فعل (ماضی، مضارع، امر، معلوم و مجهول)؛ ۲. مصدر؛ ۳. معنای مصدر؛ ۴. حروف اصلی آن بیان می‌شود؛ مانند

نَعْبُدُ: فعل مضارع معلوم، صیغهٔ چهاردهم از «عبادة: بندگی کردن، پرستیدن»
[ع - ب - د].

ب) د اسم مشتق: ۱. نوع آن (اسم فاعل، اسم مفعول، و...)؛ ۲. مصدر؛ ۳. معنای
مصدری؛ ۴. حروف اصلی آن بیان می‌شود؛ مانند

رَحْمَان، وصف مبالغه از مصدرِ «رَحْمَة: بخشش و احسان از سر مهر»
ج) د اسم جمع و ویژگی‌های آن نظیر جمع، یا اسم خاص بودن بیان می‌شود،
مانند

عَالَمِينَ: جمع عالم: چون، مردم» [ع - ل - م].

دین: کیفر و پاداش. در خصوص هر یک نیز به‌کار می‌رود.

د) در حرف معنای آن درج می‌شود و اگر خصوصیتی دارد که ذکر آن لازم به‌نظر
آید بیان می‌شود.

ه) کلمه‌ای که خود از چند کلمه تشکیل شده باشد، تفکیک و خصوصیات هریک
به‌صورت مجزا بیان می‌شود؛ مانند

رَزَقْنَا: ماضی، چهاردهم، از «رَزَقَ و رَزَقَ: روزی دادن». نَم: آنان.

مِمَّا (مِنْ - مَا) مِنْ: از، بخشی. ما: چیزی، آنچه.

بخش دیگر که بخش اصلی است با عنوان «شرح و بیان» ترجمه می‌گردد در این
بخش هر آیه به چند بخش تقسیم و هر بخش شرح داده می‌شود و نکتهای تفسیری
و برداشت‌های آن بیان می‌گردد.

بخش آخر با عنوان «آزمون» تقدیم می‌شود.

در این بخش سؤالات گوناگونی مطرح می‌شود که بیشتر آن‌ها یک هدف را تعقیب
می‌کنند و آن توجه دادن به خصوصیات کلمات آیات است تا مقدمهٔ فهم درست آیات
و ترجمهٔ دقیق آن‌ها که از اهداف مجلدات نخستین این مجموعهٔ تفسیری است فراهم
شود.

سخنی با اساتید معزز

شما گرامیان خوب می‌دانید که تفسیر به‌رأی در قرآن کریم از مهالک است و نیز می‌دانید که در همهٔ اعصار به‌ویژه در عصر ما - به دلایلی که اینک جای پرداختن به آن نیست - تفسیر به‌رأی شایع است؛ برداشت‌های شخصی، سلیقه‌ای، ذوقی و... رواج بسیاری دارد. هر کس هر باور و عقیده‌ای دارد چه علوم و فنون اجتماعی چه در کلام و فقه و سیره آنرا به‌گونه‌ای به قرآن مستند می‌کند. راه پیشگیری اولیه تأکید بر فهم درست الفاظ و جملات آیات است و این مهم در گرو فهم درست واژه‌ها و دریافت زبان قرآن است که این به اسالیب عرب تعبیر می‌شود. از این‌روست که در این مجموعه تفسیری بر فهم درست آیات تأکید فراوانی می‌شود و در همهٔ بخش‌های این تفسیر حتی در بخش آزمون خودنمایی می‌کند.

سیدمحمد رضا صفوی

۱۳۹۴/۱۱/۲۹